¶ Lica Weis Næraa. *Ediths historie*. Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2002. 197 s. [ill.] ISBN 87-7838-650-0

I perioden 1887 – 1897 var Amanda Gerlach (f. Nilsson) Holgers Drachmanns elskerinde og hans inspirationskilde. Hun blev kendt under navnet Edith og der er stadigvæk en levende interesse for hendes person og den rolle hun spillede i Drachmanns liv og forfatterskab.

Ediths historie redigeret af Lica Weis Næraa, indeholder 72 breve. Amandas Gerlachs breve, skrevet i perioden 1923 –1943, der er stilet til etatsråd Povl Bentzon (56 eksemplarer) og til hans kone (16), Holger Drachmanns halvsøster forfatteren Harriet Bentzon, Weis Næraas bedsteforældre. Lica Weis Næraa, datter af komponist Jørgen Bentzon, arvede familiens korrespondance i 1990, efter sin stedmoders død. Bortset fra et kopieret brev fra Povl Bentzon, er resten af brevene fra Bentzonægteparret til Amanda Gerlach gået tabt under anden verdenskrig ved et bombardement på Hamborg. Redaktøren indleder *Ediths historie* med en skildring af bogens tilblivelse. Herefter følger beretningen om Amandas liv af Harriet Bentzon, skrevet sommer 1934. Lektor Lise Præstgaard Andersen tegner sig for efterordet.

Efter bruddet med Drachmann bosatte Amanda sig i Tyskland efter et "uoverlagt" ægteskab med den tyske forretningsmand Bernhard Gerlach. De får tre sønner og ægteskabet blev relativt lykkeligt. I 1911 dør den 43-årige Bernhard og Amanda står alene for opdragelsen af sine tre sønner. Enkestanden, første verdenskrig og inflationen i mellemkrigstiden kræver stor opfindsomhed og et positivt livssyn af hende. Det er pengemanglen, der ansporer hende i 1923 til at henvende sig til Povl Bentzon, som hun allerede har kendt siden 1891. Efterhånden fremgår det at hun ønsker at sælge en del af de værdifulde sager som Holger Drachmann havde overladt hende som en slags pensionsforsikring. Det drejer sig om tegninger, skizzer, møbler og malerier af Drachmann, samt

kunstværker af andre kendte kunstnere, som fx Carl Sundt-Hansen og Michael Ancher. Ved hjælp af Povl Bentzon får hun solgt sagerne og på den måde kan hun klare dagen og vejen. Det fremgår af brevene, i hvilke Amanda omtaler sin afdøde mand kærligt, at hun ikke har glemt perioden med Drachmann. Således skriver hun under en ferie i Danmark i 1934: "Jeg saa ham for mig, og mit Hjærte græd af Længsel[…]" (s. 98) og jævnligt sender hun blomster til digterens grav ude på Grenen.

Povl og især Harriet Bentzons store interesse er dog bemærkelsesværdigt: forholdet mellem Drachmann og Amanda må have været pinligt for familien, idet Drachmann jo forlod kone og børn for en 'suspekt syngepige'. Ikke desto mindre var forholdet mellem Povl og Harriet Bentzon og Amanda venskabeligt. Det kopierede brev af Povl Bentzon viser desuden at han sætter Amanda højt, noget som også gælder Harriet. Det fremgår af Amandas breve at både Harriet og Povl Bentzon med jævne mellemrum prøver at få hende til at afgive Holger Drachmanns breve og at fortælle sin personlige livshistorie, specielt om samværet med digteren. Harriet udgiver i 1932 bogen *Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem* og Amandas materiale og beretninger ville have været et oplagt udgangspunkt for et nyt værk om hendes berømte broder, et værk som aldrig er blevet til. Amanda er sig bevist om denne interesse men hun giver ikke efter for presset. Først i 1947 sælger hun de breve som hun har reddet fra bombardementerne til Det kongelige Bibliotek.

På trods af barndomsmiljøets begrænsede intellektuelle horizont, udviklede Amanda forskellige politiske og kulturelle interesser. Hun blev politisk engageret, hun læser værker af den venstreorienterede Heinrich Mann, gransker det danske dagblad *Politiken* og hun nærer afsky for nazismen. Hun nyder malerkunst, teater, musik, poesi og hun er med på noder når det drejer sig om f.eks. Friedrich Nietzsche og Sigmund Freud. Dernæst læser man med beundring hvordan hun knokler for sin familie under den

store økonomiske krise i mellemkrigstiden.

Lica Weis Næraa har sikkert brugt mange kræfter på udgaven og hun har samlet mange interessante oplysninger. Men tillige ser det ud, som om hun ikke har kunnet se skoven for bare træer. Således er der mange noter med overflødige og alt for pertentlige oplysninger om hendes egne slægtninge, hvorimod vigtige forfattere og videnskabsmænd som bl.a. Georg Brandes og Sigmund Freud, kun bliver nævnt i forbifarten. I det henseende er den mest påfaldende mangel, udeladelsen af Amanda Gerlachs dødsdato. Endvidere har Lica Weis Næraa redigeret sproget i både Harriet Bentzon og Amanda Gerlachs breve, for at gøre dem mere læsevenligt. Nogle gange skriver Amanda på tysk og her har redaktøren tilføjet oversættelserne af de tyske gloser og vendinger. Der kan vi glade os over, men hun er gået ud fra, at Amandas tyske sprog lå på linie med en almindelig danskers, og formentlig derfor har hun oversat fragmenterne efter en "fornemmelse for, hvad hun [= Amanda] har ment, end den måske mest korrekte oversættelse" (s. 12). Men Amanda Gerlach havde boet i Tyskland siden 1890erne og beherskede sproget sagtens bedre end de fleste danskere. Og det er svært at se hvorfor Lica Weis Næraas f.eks. oversætter: "Mutti, du hast ja nur Gluck (sic) gewünscht und Gluck (sic) kan jedermann brauchen alle 365 Tage des Jahres." med: "Mor, du har bare manglet held, og held kan enhver have brug for alle årets 365 dage." (s. 48) Det er vel forkert, idet lykke jo er noget andet end held.

Et andet iøjnefaldende fænomen er at Lica Weis Næraa tilføjer halvanden side (s. 154 – 155) med citater fra Holger Drachmanns roman *Forskrevet*. Det er en gåde hvilken funktion denne fyldige reference har i betragtning af bogens art. Kort og godt: det hører ikke hjemme i en bog som *Ediths historie*.

Det tyder på sløset korrekturlæsning at Drachmanns 'Septemberdagens Pige' er gengivet to gange, både på side 175 og i note 88, på side 185. Og nu hvor vi er ved det; det undrer at man

heller ikke har været opmærksom på at navnet Europa hele tre gange er blevet til 'Eurapa' (s. 58 – 59). Og hvis det er Amandas fejl, så havde en note været på sin plads. Og hvad med årstallet 1946 (s. 45), i stedet for 1926?

Lise Præstgaard Andersens resumerende efterord indeholder endnu en gang en gennemgang af Amandas liv, og hun giver en karakteristik af Drachmanns forfatterskab. Begge dele forekommer mig ikke særlig relevante. Ydermere røber en sætning som "og [Amanda] blev født i 1866 i et fattigt arbejdermiljø på Vesterbro" (s. 162) at Lise Præstgaard Andersen kun har læst Harriet Bentzons beretning kursorisk. På side 13 står der jo: "I hendes tidlige Barndom var Hjemmet slet ikke fattigt". En decideret forkert oplysning findes på side 164, hvor Præstgaard Andersen hævder at "da Ediths svarbreve til digteren ikke er bevarede, hører vi ikke hendes egen stemme". Faktum er at Det kgl. Bibliotek har ejet Edith svarbreve siden 1991.

Nærværende bog er mildest talt lidt flosset i kanterne og forlagsredaktionen burde have været opmærksom på ret mange småfejl og inkonsekvenser. Det er kedeligt, fordi materialet – og Edith – havde fortjent en bedre skæbne.

Marga van der Pol, Tuitjenhorn